

Pirkanmaan hyvinvointialueen konserniohje

Sisällys

1	Hyvinvointialueen omistajaohjauksen periaatteet	2
2	Konserniohjeen tarkoitus ja soveltaminen	3
3	Omistajaohjauksen tavoitteet	3
4	Konsernirakenteen muodostuminen	4
5	Säätiöiden asema palveluntuottajina	4
6	Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen	5
7	Konserniohjeen sitovuus	5
8	Hyvinvointialueen toimielinten tehtävät omistajaohjauksessa	6
9	Hyvinvointialuekonsernin valvonta, riskienhallinta ja sisäinen tarkastus	7
9.1	Konsernin valvonta	7
9.2	Raportointi ja riskienhallinta	8
9.3	Sisäinen tarkastus	9
10	Konsernin talouden suunnittelu ja ohjaus	9
11	Konsernin rahoitus ja maksuliikenne	9
12	Hyvinvointialueen toiminta kilpailutilanteessa markkinoilla	10
13	Konsernin sisäiset palvelut ja keskitetyt tukipalvelut	10
14	Viestintä	10
15	Hyvinvointialueen luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen	11
16	Velvollisuus hankkia hyvinvointialueen kanta asiaan ennen päätöksentekoa	11
17	Hyvinvointialueen tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa	13
18	Hyvinvointialuekonsernin valmiussuunnittelu, varautuminen ja näiden yhteensovittaminen hyvinvointialuekonsernissa	13
19	Yliopistoyhteistyö	14
20	Voimaantulo	14

1 Hyvinvointialueen omistajaohjauksen periaatteet

Pirkanmaan hyvinvointialueen omistajaohjauksen periaatteet ovat seuraavat:

1. Pirkanmaan hyvinvointialue voi omistaa osakkeita yhtiöistä, joita se tarvitsee suoraan tai välillisesti palvelujen järjestämiseen. Omistaminen voi kohdistua palvelutuotantoon tai niihin liittyviin tukipalveluihin. Omistaessaan yhteisöjä yhdessä muiden omistajien kanssa hyvinvointialue käy vuoropuhelua säännöllisesti.
2. Omistamista kehitetään aktiivisesti ja pitkäjänteisesti huomioiden hyvinvointialueen strategia ja konsernin kokonaisuus. Hyvinvointialue tarkastelee omistuksiaan vaikuttavuuden, tuloksellisuuden, riskienhallinnan ja toiminnan kehittämisen näkökulmista.
3. Pirkanmaan hyvinvointialueen omistajuus perustuu omistajasuunnitelmiin. Omistajasuunnitelmissa määritellään yhtiöiden päätoimialatasolla oman toiminnan ja markkinoilla toimimisen suhdetta, tarkoituksenmukaisinta palvelujen järjestämistapaa, konsernin kokonaisuutta sekä toimialan palvelujen järjestämisvastuuta alihankintamahdollisuuksineen.

In house -omistaminen on yksi keino organisoida toimintaa. Hyvinvointialueella seurataan markkinoita ja reagoidaan markkinoilla tapahtuviin muutoksiin.

4. Pirkanmaan hyvinvointialue asettaa tytäryhtiöille ja soveltuvilta osin osakkuusyhteisöille tavoitteita palvelutuotannon toteuttamiseksi. Tavoiteasetanta tehdään yhdessä palvelutuotannon kanssa.

2 Konserniohjeen tarkoitus ja soveltaminen

Pirkanmaan hyvinvointialuekonserni muodostuu hyvinvointialueesta ja sen tytäryhteisöistä.

Hyvinvointialueen tytäryhteisöjä ovat hyvinvointialueen kokonaan tai yli 50 %:n enemmistöosuudella omistetut omistamat yhtiöt sekä säätiöt ja muut yhteisöt, joissa hyvinvointialue käyttää määräysvaltaa. Nämä konserniyhteisöt ovat kukin erillisiä oikeushenkilöitä ja kirjanpitovelvollisia.

Lain hyvinvointialueesta 49 §:n mukaan konserniohjetta sovelletaan hyvinvointialueen tytäryhteisöjen ja soveltuvien osin osakkuusyhteisöjen omistajaohjaukseen.

3 Omistajaohjauksen tavoitteet

Hyvinvointialueen omistajaohjauksesta säädetään laissa hyvinvointialueesta (611/2021). Lain 48 §:n mukaan omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla hyvinvointialue omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan.

48 §:n mukaan omistajaohjaus voi liittyä perustamissopimukseen, yhtiöjärjestysmääräyksiin, palvelujen tuottamista koskeviin ja muihin sopimukseen, henkilövalintoihin, ohjeiden antamiseen hyvinvointialuetta eri yhteisöissä edustaville henkilöille, muuhun hyvinvointialueen määräysvallan käyttöön sekä muihin vastaaviin seikkoihin.

49 §:n mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että hyvinvointialueen tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin kokonaisuus. Omistajaohjauksella varmistetaan palveluiden yhdenvertainen saatavuus sekä palveluiden laatu, vaikuttavuus ja kustannustehokkuus hyvinvointialueen tytäryhteisöjen toiminnassa.

49 §:n mukaan hyvinvointialueen tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus.

49 §:n mukaan omistajaohjauksella varmistetaan myös avoimuuden ja viestinnän samoin kuin palvelujen käyttäjien ja hyvinvointialueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutuminen. Asukkaille palveluja tuottavien yhtiöiden tulee järjestää osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ja saavutettava viestintä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen omistajaohjauksen strategisen johtamismallin muodostavat Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia, konserniohje sekä sen sisältämät omistajaohjauksen periaatteet. Hyvinvointialuekonsernin tytäryhtiöiden omistajaohjaukseen kuuluu vuosittain asetettavat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja niiden seuranta.

Konserniohjeella mahdollistetaan konserniin kuuluvien yhteisöjen ohjauksen yhtenäistäminen, toiminnan läpinäkyvyyden lisääminen sekä hyvinvointialueen konserniyhteisöstä saaman tiedonkulun tehostaminen.

4 Konsernirakenteen muodostuminen

Pirkanmaan hyvinvointialuekonserni muodostuu hyvinvointialueesta ja sen tytäryhteisöistä. Tytäryhteisöjen määrittely tulee kirjanpitolaista. Yhteisö, jossa hyvinvointialueella on kirjanpitolaista (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvalta, on hyvinvointialueen tytäryhteisö. Mitä laissa säädetään hyvinvointialueen tytäryhteisöstä, sovelletaan myös hyvinvointialueen määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön (611/2021 § 4). Hyvinvointialueen toiminta käsittää hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen hyvinvointialueiden yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan. Hyvinvointialueen toimintaan sisältyy hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden tuotanto hyvinvointialuekonserniin kuuluvissa ja muissa yhteisöissä ja säätiöissä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen omistukset muodostuvat ensisijaisesti kolmen periaatteen kautta: Pirkanmaan sairaanhoitopiiriltä voimaannanolain mukaan suoraan siirtyvät omistukset, kunnilta siirtyvät sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavien yhtiöiden osakkeet voimaannanolain mukaan ja muut erikseen hyvinvointialueen hankkimat osakeyhtiöiden omistukset palvelujen saamiseksi valmisteluvaiheessa. Vuoden 2023 aikana ja siitä eteenpäin aluevaltuusto päättää osakkeiden hankinnasta silloin kun sillä on merkitystä konsernirakenteeseen ja muutoin konserni- ja toimitilajaosto.

5 Säätiöiden asema palveluntuottajina

Pirkanmaan hyvinvointialueen palveluntuottajina toimivat monenlaiset yhtiöt, yhdistykset ja säätiöt. Säätiöt ovat hyvinvointialueen näkökulmasta yksi palveluntuottaja, ja palveluntuottajien palvelusopimukset siirtyvät kunnilta osana liikkeen luovutuksen kokonaisuutta. Pirkanmaan hyvinvointialueen konserniin kuuluu tällä hetkellä vain yksi säätiö, Tays Tukisäätiö, jonka tehtävänä on muu kuin varsinaisen sotepalvelun tuottaminen.

Pirkanmaan hyvinvointialueen tulee toiminnassaan noudattaa hankintalakia, jonka mukaan toimittajia on kohdeltava tasapuolisesti ja eri paikkakunnilla olevia ehdokkaita tai tarjoajia kohdeltava samalla tavoin, tasapuolisesti ja syrjimättömästi.

Säätiö on itsenäinen oikeushenkilö. Säätiö eroaa osakeyhtiöstä muun muassa siten, että sen tarkoituksena ei ole harjoittaa liiketoimintaa tai tuottaa voittoa eikä sillä ole omistajia. Säätiö voi kuitenkin harjoittaa vain toimintamuotoihinsa välittömästi liittyvää liiketoimintaa sekä säännöissä määrättyä muuta liiketoimintaa toimintamuotojensa rahoittamiseksi. Yhdistyksestä säätiö eroaa muun muassa siten, että sillä ei ole jäseniä ja sen tarkoitusta voi muuttaa vain rajoitetusti. Säätiöllä on oma, sen perustajista ja muista lahjoittajista erillinen hallinto. Säätiön perustaja laatii säätiön säännöt, joissa

määrätään säätiön tarkoitus, tarkoituksen toteuttamistavat ja hallintorakenne. Säätiölaissa (487/2015) säädetään säätiön toiminnasta ja valvonnasta. Säätiöiden toimintaa valvoo Patentti- ja rekisterihallitus.

Monet säätiöt ovat kuntien perustamia. Kunnan määräysvalta säätiössä tarkoittaa, että kunnalla on säätiön säädekirjan, sääntöjen tai muun sopimuksen perusteella oikeus nimittää enemmistö säätiön hallituksen jäsenistä. Toimivalta tehdä kunnan määräysvallassa olevaa säätiötä koskevia toimenpiteitä on lähtökohtaisesti säätiön hallituksella.

Laki hyvinvointialueesta rajaa kuntaa huomattavasti vahvemmin hyvinvointialueen tehtävät vain lailla säädettyihin tehtäviin tai niitä tukeviin tehtäviin. Hyvinvointialue toimii koko Pirkanmaan laajuisesti ja sen tulee kohdella palveluntuottajia yhdenvertaisesti.

Kokonaisedun näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista hankkia määräysvaltaa hyvinvointialueelle palveluja tuottaviin säätiöihin (poikkeuksena Tays Tukisäätiö). Hyvinvointialue voi perustellusta syystä nimetä jäseniä palveluntuottajana toimivan säätiön hallitukseen.

6 Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Lain hyvinvointialueesta 22 §:n mukaan aluevaltuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta.

Konserniohje käsitellään ja hyväksytään hyvinvointialueen määräysvallassa olevien tytäryhtiöiden hallituksessa ja yhtiökokouksessa. Osakkuusyhteisöissä hyvinvointialueen edustajien tulee pyrkiä siihen, että konserniohje käsitellään myös osakkuusyhteisöjen toimielimissä.

7 Konserniohjeen sitovuus

Käyttäessään omistajaohjausta hyvinvointialue ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella.

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Yleisesti yhtiön toimintaa ohjaa osakeyhtiölaki, yhtiöjärjestys, osakassopimus ja konserniohje edellä mainitussa järjestyksessä.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai hyvinvointialueen johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta. Konserniohjeen noudattamatta jättäminen voi kuitenkin johtaa vahingonkorvausvastuuseen, mikäli sen noudattamatta jättämisen seurauksena on merkittävää haittaa tai vahinkoa tytäryhteisölle tai hyvinvointialuekonsernille.

Konsernisuhteissa määrävissä asemassa olevan yhteisön omistajaintressillä on käytännössä yhtiön toimintaa ohjaava vaikutus. Yhtiöoikeudellinen sitovuus syntyy siinä vaiheessa, kun tytäryhteisön toimivaltainen elin on hyväksynyt ohjeet yhteisöä sitovaksi. Tällöinkin yhteisöjen toimielinten, toimielinten jäsenten sekä toimitusjohtajan velvoitteet ja vastuut määräytyvät kyseistä yhteisöä koskevan lainsäädännön mukaan.

Liikesalaisuuden piiriin kuuluvat ja muut salassa pidettävät asiat käsitellään emoyhteisönä toimivassa hyvinvointialueessa salassa pidettävänä.

8 Hyvinvointialueen toimielinten tehtävät omistajaohjauksessa

Lain hyvinvointialueesta 50 §:n mukaan hyvinvointialueen konsernijohtoon kuuluvat aluehallitus, hyvinvointialuejohtaja ja muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Hallintosäännössä määrätään konsernijohtoon tehtävistä ja toimivallan jaosta.

50 §:n mukaan konsernijohto vastaa hyvinvointialuekonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä.

Aluevaltuuston rooli

- päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta
- päättää konserniyhteisöille asetettavista tavoitteista
- päättää palveluverkon kehittämisen periaatteista
- päättää hyvinvointialueen investointisuunnitelmaa koskevasta esityksestä ministeriölle
- päättää hyvinvointialuekonsernin investointisuunnitelmasta osana talousarviota
- päättää tytäryhtiöiden osakkeiden myynnistä silloin kun sillä on vaikutusta konsernirakenteeseen ja osakkeiden ostosta tytäryhteisöaseman saavuttamiseksi

Aluehallituksen rooli

- valmistelee valtuustolle asiat koskien omistajaohjausta
- valvoo hyvinvointialueen etua
- vastaa hyvinvointialuekonsernin omistajaohjauksesta

Konserni- ja toimitilajaoston rooli

- valmistelee osaltaan esitykset konsernin omistajaohjauksen periaatteista, konserniohjeesta ja hyvästä hallinto- ja johtamistavasta
- vastaa osaltaan omistajaohjauksen ja konserniohjauksen täytäntöönpanosta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuuden seurannasta tytäryhteisöjen osalta
- valmistelee tytäryhteisöjen toiminnan ja talouden tavoitteet sekä arvioi valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista
- valmistelee konsernirakenteen strategista kehittämistä koskevat esitykset
- seuraa ja arvioi tytäryhteisöjen hallitustyöskentelyn edellyttämää asiantuntemusta, toimialatuntemusta, kokemusta ja riippumattomuutta

- päättää tytäryhtiöiden, osakkuus- ja osaomistusyhtiöiden osakkeiden hankinnasta ja luovuttamisesta silloin kun sillä ei ole vaikutusta konsernirakenteeseen
- päättää hyvinvointialueen ehdokkaiden nimeämisestä konserniyhteisöjen, osakkuusyhtiöiden ja säätiöiden hallituksiin tai vastaaviin toimielimiin poislukien valtion ja yhteistoiminta-alueen osakkuusyhtiöt, joihin ehdokkaat nimeää aluehallitus
- päättää hyvinvointialueen ennakkokannan antamisesta omistajaohjaukseen liittyvissä merkittävissä asioissa
- antaa ohjeet tarvittaessa eri yhteisöjen hallintoelimissä edustaville henkilöille
- päättää yhtiöjärjestysten ja osakassopimusten hyväksymisestä sekä niiden muutoksista
- vastaa maankäyttöön, - myyntiin ja -hankintaan liittyvistä linjauksista osaksi hyvinvointialueen strategiaa aluevaltuuston hyväksymän strategian ja muiden periaatteiden mukaisesti
- vastaa toimitilojen hankintaan, rakentamiseen, vuokraukseen ja kunnossapitoon liittyvistä linjauksista aluevaltuuston hyväksymän strategian ja muiden periaatteiden mukaisesti
- vastaa suurten tai strategisten investointihankkeiden valmistelusta, toteutuksesta ja valvonnasta
- hyväksyy vuokranmuodostuksen periaatteet ja seuraa toimitilakustannusten kehitystä

Hyvinvointialueen johtajan tai määräämänsä rooli

- johtaa aluehallituksen kanssa hyvinvointialueen konsernipolitiikkaa omistajaohjauksen periaatteisiin ja konserniohjeeseen pohjautuen
- päättää hyvinvointialueen edustajan määräämisestä yhtiöiden, säätiöiden ja yhdistysten yhtiö- ja vuosikokouksiin

Konsernipalvelujohtajan rooli

- huolehtia osaltaan konsernin kokonaisedun toteutumisesta ja omistajaohjauksen toimeenpanosta
- valmistella hyvinvointialuejohtajan alaisuudessa järjestämiskäsitteitä
- päättää hyvinvointialueen ennakkokannan antamisesta muissa kuin merkittävissä asioissa

9 Hyvinvointialuekonsernin valvonta, riskienhallinta ja sisäinen tarkastus

9.1 Konsernin valvonta

Lain hyvinvointialueesta 22 §:n mukaan aluevaltuuston on päätettävä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Hyvinvointialueen hyvästä hallinto- ja johtamistavasta määrätään erillisellä asiakirjalla, jossa sisäisen valvonnan prosessi on kuvattu osana hyvää johtamista. Ohje huomioi myös konserninäkökulman.

Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiössä on toimiva johtamisjärjestelmä ja säännöllinen raportointi, joka on oikeassa suhteessa

liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on osaltaan varmistaa, että yhtiön toiminta on tehokasta ja tuloksellista, informaatio luotettavaa ja että säännöksiä ja toimintaperiaatteita noudatetaan. Hallituksen tulee arvioida yhtiön sisäisen valvonnan sekä myös riskienhallinnan tuloksellisuutta.

Hyvinvointialueella tarkastuslautakunta arvioi, ovatko aluevaltuuston tytäryhteisöille tilikaudelle asetetut tavoitteet toteutuneet. Arvioinnin riippumattomuuden varmistamiseksi tarkastuslautakunnan jäseniä ei tule nimittää tytäryhteisöjen tai määräysvallassa olevien säätiöiden hallitukseen. Tarkastuslautakunta saa tarvittavat tiedot tytäryhteisöjen toiminnasta ja taloudesta konsernijohtoon hallussa olevien asiakirjojen kautta.

Hyvinvointialueella noudatetaan yhtäläistä tilintarkastustapaa. Tilintarkastus kilpailutetaan hyvinvointialueen toimesta ja tytäryhteisöillä tulee olla sama tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajalla on oikeus saada tarvitsemansa asiakirjan konsernijohtoon lisäksi myös suoraan tytäryhteisöltä.

9.2 Raportointi ja riskienhallinta

Lain hyvinvointialueesta 121 §:n mukaan hyvinvointialueen tytäryhteisön sekä 118 §:n 3 momentissa tarkoitetun yhtiön on annettava aluehallitukselle hyvinvointialuekonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta.

Tytäryhteisöjen tulee ilmoittaa yhtiökokouksen ajankohta ja käsiteltävät asiat omistajaohjauksen vastuuhenkilölle vähintään kaksi viikkoa ennen kokousajankohtaa. Yhtiökokouskutsun yhteydessä on toimitettava etukäteen tarpeellinen kokousmateriaali. Yhtiön hallituksen puheenjohtajan ja toimitusjohtajan on oltava läsnä yhtiökokouksessa.

Tytäryhteisöjen tulee toimittaa pyydettyä toimielimiensä pöytäkirjat viipymättä konsernijohtolle. Tytäryhteisön tulee antaa pyydettyä seurantaa varten konsernijohtolle raportti sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehittymisestä sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä.

Tytäryhteisöjen ja osakkuusyhteisöjen toimitusjohtaja raportoi konsernijohtolle erikseen määritellyn aikataulun mukaisesti vuoden aikana, talousarvion ja tilinpäätöksen. Tarvittaessa tytäryhteisön ja osakkuusyhteisön toimitusjohtaja esittelee konsernijohtolle toiminta- ja talousluvut.

Tytäryhteisöjen tulee toimittaa konsernijohtolle tiedot konsernitilinpäätöksen laatimista varten. Konsernijohto antaa tarkemmat ohjeet konsernitilinpäätöksen laatimiseksi tarvittavista tiedoista, laadinta-aikataulusta sekä tiedonannon määräajoista tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen ilmoittamisessa.

Tytäryhteisöllä tulee olla riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät sekä yhteisön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Todennäköisesti realisoituvasta merkittävästä riskistä on raportoiva viipymättä konsernijohtolle.

Konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen tilikauden tulee olla lähtökohtaisesti kalenterivuosi, ellei siitä poikkeamiseen ole erityistä syytä. Hyvinvointialuekonserniin kuuluvien yhteisöjen kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä tulee noudattaa soveltuvaa yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä, kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätössäännöksiä, hyvää kirjanpitoa sekä mahdollisia konsernisäännöksiä.

9.3 Sisäinen tarkastus

Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiön sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty ja oikeassa suhteessa liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen. Sisäinen tarkastus konsultoi ja arvioi tarvittaessa niitä prosesseja, joilla yhteisöissä varmistetaan, että sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty, merkittävät riskit tunnistettu ja että niitä hallitaan asianmukaisesti.

Tytäryhteisöjen sisäinen tarkastus voidaan toteuttaa joko hyvinvointialueen sisäisen tarkastuksen palveluna tai ostopalveluna ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Hyvinvointialueen sisäisellä tarkastuksella on oikeus pyytää tytäryhteisöiltä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi- ja kehittämistoiminnan sekä muun tarkastustoiminnan edellyttämät tiedot ja asiakirjat, kun tarkastus suoritetaan toimeksiantoon perustuen. Hyvinvointialueen sisäisellä tarkastuksella on oikeus tarkastaa tytäryhteisön toimintaa ja taloutta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämiseen liittyviä prosesseja. Sisäisen tarkastuksen henkilöstö ei saa paljastaa sivulliselle haltuunsa mahdollisesti saamaansa salassa pidettävää tietoa.

10 Konsernin talouden suunnittelu ja ohjaus

Talouden ja investointien suunnittelun lähtökohtana ovat hyvinvointialueen strategia ja siihen sisältyvä omistajapolitiikka, yhtiön liiketoiminta, hyvinvointialueen ja yhtiön palvelutuotanto- ja kehittämistavoitteet, investointien lisäarvo sekä arviot toimintaympäristön muutoksista. Hyvinvointialuekonsernin taloutta ja investointeja suunnitellaan ja ohjataan yhteistoiminnassa konsernin kokonaisedun, rajallisten resurssien tehokkaan käytön sekä varallisuusarvon säilyttämisen ja kasvattamisen varmistamiseksi.

Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu hyvinvointialuestrategiasta. Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisöjen hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Tytäryhteisöjen strategista suunnittelua ohjaa osaltaan aluevaltuuston hyväksymä talousarvio ja -suunnitelma. Tytäryhteisöjen tulee laatia niille asetettujen tavoitteiden pohjalta vuosittain talousarvio ja toimintasuunnitelma sekä rahoitus- ja investointisuunnitelma. Tytäryhtiöiden talouden ja toiminnan vuosittaisessa ohjauksessa on käytössä malli, joka huomioi hyvinvointialueen saaman rahoituksen periaatteet sekä hyvinvointialueen tavoitteet palvelutuotannolle.

11 Konsernin rahoitus ja maksuliikenne

Koko konsernin maksuliikennettä ja maksuvalmiutta hoidetaan yhteisen konsernitilin kautta, jossa kaikki tytäryhtiöt ovat mukana. Hyvinvointialue vastaa tilin hallinnoimisesta ja likviditeetin hankkimisesta sekä likvidien rahavarojen sijoittamisesta.

Hyvinvointialueen ja tiliin liittyvien yhteisöjen kanssa tehdään sopimukset, joissa sovitaan tilin sisäisistä veloitus- ja hyvityskoroista ja luottolimiiteistä sekä tilihoitoon liittyvistä menettelytavoista.

Jos konsernitilin asiakkaalla on pysyvästi enemmän rahavaroja kuin mitä maksuliikenteen ja maksuvalmiuden hoitoon tarvitaan, niiden sijoittamisesta voidaan sopia erikseen konsernijohdon kanssa.

Lainan ottamisessa, vakuuden antamisessa ja muissa rahoitusjärjestelyissä yhtiöillä on neuvotteluvélvoite eli tytäryhtiön hallituksen on hankittava omistajan ennakkokäsitys asiaan.

Hinnoittelu hyvinvointialueen ja yhtiöiden välisissä transaktioissa ja rahoituspalveluissa on markkinahinnan mukainen.

12 Hyvinvointialueen toiminta kilpailutilanteessa markkinoilla

Hyvinvointialueen hoitaessa lain hyvinvointialueesta 6 §:ssä tarkoitettua tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla sen on annettava tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi (yhtiöttämisvelvollisuus). Tilanteet, joissa hyvinvointialue ei ainakaan hoida tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla, todetaan lain 131 §:ssä.

13 Konsernin sisäiset palvelut ja keskitetyt tukipalvelut

Hyvinvointialueen konsernijohto vastaa siitä, että hyvinvointialueella ja sen konserniyhteisöillä on käytettävissään laadukkaat ja kokonaisedulliset tuki- ja muut yhteiset palvelut.

Hyvinvointialueen konserni järjestää konserniyhteisöjen tarvitsemat tuki- ja muut yhteiset palvelut lähtökohtaisesti keskitetysti, joko hyvinvointialueen tai jonkun konserniyhteisön tai osakkuusyhtiön tuottamana. Siltä osin, kun konserniyhteisöjen tarvitsemia palveluja ei ole hyvinvointialueen sisältä saatavissa tai niiden käyttö ei ole arvioitu tarkoituksenmukaiseksi yhdessä omistajaohjauksen kanssa, palvelut hankitaan markkinoilta.

14 Viestintä

Hyvä hallinto edellyttää luotettavaa ja avointa viestintää. Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava, että koko konsernin viestintä on riittävää ja että se täyttää

hyvinvointialuelain vaatimukset. Viestinnästä vastaa tytäryhteisön toimitusjohtaja tai vastaava sekä hallitus.

Hyvinvointialuelain 34 §:n mukaan koko hyvinvointialueen konsernin toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille sekä järjestöille ja muille yhteisöille. Hyvinvointialueen tulee antaa riittävästi tietoja hyvinvointialueen järjestämistä palveluista, taloudesta, hyvinvointialueen hallinnossa valmistelussa olevista asioista ja niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Hyvinvointialueen on myös tiedotettava siitä, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa. Viestinnässä on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon hyvinvointialueen eri asukasryhmien tarpeet. Viestinnässä on käytettävä esteettömiä ja saavutettavia kanavia ja keinoja.

Silloin kun hyvinvointialueen tehtävä on annettu yhteisön tai säätiön hoidettavaksi, hyvinvointialueen on aktiivisesti tiedotettava asukkailleen yhteisön tai säätiön toiminnasta. Koska viestintävelvollisuus koskee koko hyvinvointialuekonsernin toimintaa, hyvinvointialueen tytäryhteisöjen on oma-aloitteisesti tiedotettava riittävällä tavalla toiminnastaan ja taloudestaan sekä konsernin sisällä että alueen asukkaille. Viestinnässä ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida julkisuus- ja salassapitosäännökset.

15 Hyvinvointialueen luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen

Hyvinvointialueen luottamushenkilöllä on oikeus saada hyvinvointialueelta sen hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita luottamushenkilö pitää toimiessaan tarpeellisina ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan eivät ole vielä julkisia ja jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamia tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten.

Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat salassa pidettäviä.

16 Velvollisuus hankkia hyvinvointialueen kanta asiaan ennen päätöksentekoa

Tytäryhteisön on jo valmisteluvaiheessa hankittava omistajan ennakkokäsitys tehdessään päätöstä merkittävästä asiasta.

Hyvinvointialueen ennakkokäsityksen hankkiminen on keino ohjata ja valvoa konserniin kuuluvan tytäryhteisön toimintaa ja taloutta. Aktiivinen tiedonantovelvollisuus edellyttää, että tytäryhteisöt tuovat riittävän ajoissa tietoon ne asiat, joihin edellytetään konserniohjausta.

Omistajan ennakkokäsitys on hankittava seuraaviin toimenpiteisiin:

(14)

- tytäryhteisön perustaminen
- yhteisön toiminta-ajatuksen, toiminnan tai juridisen rakenteen muuttaminen
- asioihin, jotka olennaisilta osin poikkeavat hyvinvointialueen strategiasta ja talousarviossa tytäryhteisöille asetetuista tavoitteista
- yhteisön toiminnan muuttaminen siten, että yhteisö voi menettää hankintalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvan sidosyksikköasemansa suhteessa hyvinvointialueeseen
- yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttaminen
- toimitusjohtajan valinta ja palkkausjärjestelmä
- pääomarakenteen muuttaminen
- toimintaan nähden merkittävät investoinnit
- varsinaiseen toimintaan kuulumattomat tai siihen vain epäsuorasti liittyvät investoinnit ja niiden rahoitus
- kiinteistö- ja yrityskaupat
- osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi
- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (ml. immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen
- merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiöitä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen muuttaminen
- johdannaisinstrumenttien käyttö
- muuhun kuin yhteisön tavanomaiseen toimintaan kuuluvat tai epätavallisin ehdoin tehtävät sopimukset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen välillä, kyseisten sopimusten muuttaminen sekä sopimukseen perustuvista oikeuksista luopuminen
- periaatteelliset tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset, merkittävät henkilöpoliittiset ratkaisut
- yhteisössä noudatettavan työehtosopimuksen valinta tai vaihtaminen
- eläkeyhtiön valinta ja vaihtaminen

- yhtiökokoukselle tehtävä voitonjakoehdotus, mikäli se poikkeaa yhtiön noudattamasta tavanomaisesta voitonjakokäytännöstä
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan taikka saneerausmenettelyyn hakeutuminen.

Lopullinen päätösvalta ja vastuu ennakkokäsitystä edellyttävästä asiasta on aina yhteisön omalla päätöksentekuelimellä, vaikka hyvinvointialueen ennakkokäsitys päätettävään asiaan on hankittu ennen yhteisön päätöstä.

Lähtökohtana on, että ennakkokäsitys hankitaan kirjallisesti, riittävään informaatioon perustuen ja riittävän aikaisessa vaiheessa. Ennakkokäsityksen merkittävyyttä arvioidaan muutoksen vaikutuksella yhteisön toimintaan, hyvinvointialueen palvelutuotantoon tai omistajapolitiikan linjauksista poikkeamiseen.

17 Hyvinvointialueen tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa

Hyvinvointialuekonsernin hyvästä hallinto- ja johtamistavasta määrätään erillisellä asiakirjalla, mikä konserniyhteisöjen hallitusten tulee hyväksyä ja noudattaa soveltuvin osin. Asiakirja toimii myös yleisohjeena hyvinvointialuetta yhtiökokouksessa edustaville ja muita hyvinvointialueen puolesta omistajaohjausta käyttäville toimijoille.

Tytär- ja osakkuusyhteisöissä tulee toteuttaa alalle tavanomaisia liiketoimintaperiaatteita, niissä tulee toteutua riittävä avoimuus, taloustietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja että hyvinvointialueen omistuksia tulee hoitaa tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti konsernin kokonaisuus turvaten.

Tytäryhteisöissä tulee noudattaa lisäksi Keskuskauppakamarin julkaisemaa ohjeistusta listaamattomien yhtiöiden hallinnoinnin kehittämisestä.

Tytäryhteisöjen hallitusten jäsen ehdokkuuksia tehdessään konserni- ja toimitilajaoston tulee varmistaa hallitusten monipuolinen osaaminen ja kokemus sekä riippumattomuus ja vastuullisuus. Hallitusten kokoonpanojen tulee heijastaa erilaisia osaamisalueita ja riittävää talouden ja liiketoiminnan asiantuntemusta. Hallituksen jäsenen tulee olla riippumaton yhteisöstä eli hänellä ei voi olla työ- tai liikesuhteita yhteisöön suoraan eikä välillisesti.

18 Hyvinvointialuekonsernin valmiussuunnittelu, varautuminen ja näiden yhteensovittaminen hyvinvointialuekonsernissa

Varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin säädetään lain hyvinvointialueesta 150 §:ssä. Hyvinvointialueen on valmiussuunnitelmin ja normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muin toimenpitein huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen varautumisen ja valmiussuunnittelun periaatteista. Aluehallitus päättää varautumisen ja valmiussuunnittelun järjestämisen käytännön toteutuksesta aluevaltuuston päättämien periaatteiden mukaisesti.

Hyvinvointialueen konsernin tytäryhteisöjen tulee varautua mahdollisiin häiriötilanteisiin ja laatia vähintään lain sekä omistajan edellyttämät kirjalliset suunnitelmat toiminnan jatkuvuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Tarvittavien riskienhallintaa koskevien (mm. toiminnan jatkuvuuden varmistamiseen ja turvallisuuteen liittyvien) suunnitelmien laatimisvastuiden tulee sisältyä myös tytäryhteisöjen mahdollisiin alihankinta- ja ostopalvelusopimuksiin.

Konserniyhtiöillä on velvollisuus osallistua hyvinvointialuekonsernin yhteiseen valmiussuunnitteluun ja varautumiseen liittyviin harjoituksiin. Lisäksi konserniyhtiöillä on viestinnälliset velvollisuudet erilaisissa poikkeustilanteissa. Hyvinvointialuekonsernin sisäinen hyvä yhteistyö valmiussuunnittelussa ja varautumisessa on olennaista hyvinvointialueen kokonaisturvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi.

19 Yliopistoyhteistyö

Lakisääteisistä velvoitteista kuten lääkäreiden perus- ja erikoislääkärikoulutuksesta ja hoitohenkilöstön koulutuksesta vastaa se yhtiö, joka tuottaa kyseisen lääketieteen erikoisalan ja hoitotyön palveluja. Lääkäreiden koulutusvelvoitteesta aiheutuvat kustannukset katetaan terveydenhuollon erityisvaltionosuudella (EVO). Kliinistä toimintaa harjoittavien yhtiöiden on järjestettävä toimintansa niin että se täyttää terveydenhuollon erityisvaltionosuuksiin oikeuttavat kriteerit.

Terveydenhuoltoalan opetus- ja tutkimustoiminnan järjestäminen kuuluu yliopistollisen sairaalan tehtäviin. Kliinisiä palveluja tuottavien yhtiöiden on omalta osaltaan huolehdittava yliopistoyhteistyön järjestämisestä.

20 Voimaantulo

Konserniohje tulee voimaan aluevaltuuston päätöksellä xx.xx.